

БЪЛГАРСКИ
ХЕЛЗИНСКИ
КОМИТЕТ

Изм. № А-174 / 19.11.2020 г.

До
Членовете на правна комисия
при Народното събрание

Копие до:
Цвета Караянчева
Председателка на Народното
събрание

От
Красимир Кънев
Председател на Български
хелзинкски комитет

СТАНОВИЩЕ

По Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс 002-01-64 от 10.11.2020 г., внесен от Министерски съвет

Уважаеми госпожи и господа,

На 10.11.2020 г. Министерски съвет е внесъл Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс. В мотивите към законопроекта се изтъкват две цели – въвеждане в националното законодателство на разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/800 и пълното въвеждане в националното законодателство на изискванията на Директива 2012/29/ЕС. Настоящото становище на Българския хелзинкски комитет засяга въвеждането само на Директива (ЕС) 2016/800 относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство (по-нататък „директивата“).

Законопроектът за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (по-нататък „законопроект“) не въвежда напълно изискванията на Директива 2016/800 по отношение на нейния обхват. В законопроекта е направен непълен опит за въвеждане на изискванията на директивата от момента, в който непълнолетният става обвиняем до окончателното му осъждане по наказателно обвинение в рамките на формалния наказателен процес, регламентиран от НПК. Според чл. 2, т. 1 от директивата обаче тя се прилага „по отношение на деца, които

време на задържане по реда на член 72, ал. 1, т. 1 ЗМВР по подобие на тази, регламентирана в чл. 94 НПК. Липсата на подобна уредба в предлагания законопроект е съществен пропуск, който прави въвеждането на директивата непълно. Чл. 6, т. 6 от директивата изисква на детето да не се налага наказание лишаване от свобода „освен ако детето не се е ползвало от адвокатска защита по такъв начин, че да му се осигури възможност за ефективно упражняване на правото на защита“. Това изискване не е въведено по никакъв начин в законопроекта.

Същото се отнася и за информирането, регламентирано в чл. 385б от законопроекта. В него е указано, че подлежащите на информиране лица се информират „непосредствено след привличане на непълнолетния като обвиняем“. Няма изискване за информиране след задържане по член 72, ал. 1, т. 1 ЗМВР, което е съществен пропуск във въвеждането на директивата.

Член 10 от директивата изисква държавите членки да гарантират, „че задържането на дете на който и да е етап от производството е ограничено до най-краткия подходящ срок“. В чл. 386, ал. 2 от законопроекта е предвидено мярката за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство да не може да продължи повече от пет месеца, ако лицето е привлечено като обвиняем за тежко умишлено престъпление, повече от една година, ако лицето е привлечено като обвиняем за престъпление, за което се предвижда наказание не по-малко от 15 години лишаване от свобода или друго по-тежко наказание и повече от два месеца в останалите случаи. Тези срокове са прекомерни и не съответстват на изискването за „най-кратък подходящ срок“ по смисъла на чл. 10 от директивата. Те не са в унисон с други утвърдени международни стандарти. Така например в своя Общ коментар № 24 от 2019 г. за правата на детето и правосъдието за малолетни и непълнолетни Комитетът по правата на детето на ООН препоръчва внасянето на делото в съд по наказателно обвинение в случай с непълнолетен да става в срок, не по-дълъг от 30 дни, а срокът за постановяване на окончателен акт по обвинението, независимо от неговата тежест, да не надвишава шест месеца (§ 90). Комитетът също така препоръчва определяне в законодателството на долна възрастова граница от 16 години, под която непълнолетни да не могат да се задържат (§ 89). Вижда се, че предлаганият законопроект определя стандарти, които са далеч под този глобален стандарт.

Законопроектът не въвежда ключови части от изискванията на чл. 12, т. 5 от Директива 2016/800. Според тях държавите членки се задължават да вземат подходящи мерки за да гарантират правото на задържаните непълнолетни на образование и обучение, правото им на семеен живот и достъпа им до програми за насърчаване на развитието им и тяхната реинтеграция в обществото. Действащата система за наказателно правораздаване в България не дава никакви възможности за образование, както и за участие в реинтеграционни програми докато непълнолетните са задържани в следствен арест. Изключването на деца в

